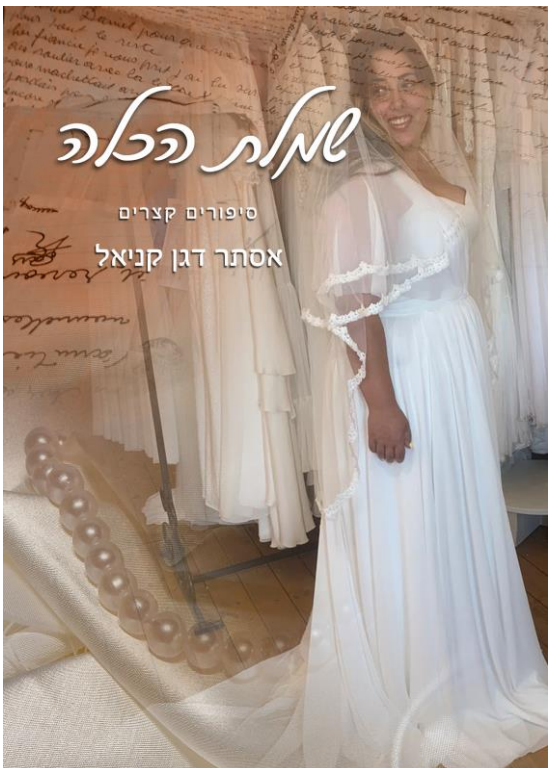

שמלת הכלה

סיפור מאת: **אסתר דגן קניאל**

"אני מבקשת שתקראו את המכתב הזה לפני ההלוויה שלי", קראה אמא בקול את הכתוב על גב המעטפה שהותירה סבתא על השידה בטרם החזירה את נשמתה לבורא. אמא קרעה את הלשונית, שלפה שני דפים צהובים ודהויים והחלה לקרוא בקול:

"מוריס קראו לו ואני קראתי לו מורי. הוא היה גדול ומלומד ממני, כל מילה ומשפט שיצאו מפיו המיסו את חושיי. המבוגרים סביבי התהלכו אחוזי חרדה מפני הצבא הגרמני שפלש לתוניס באותם הימים. ענן של מוות ורצח לווה את הצבא הנאצי וחוזק בשמועות על הדברים האיומים שעולל ליהודי אירופה. אך אני חשתי מוגנת ואהובה".

כשהוריי גילו שאני נפגשת עם מורי, הם דרשו שאנתק עימו את הקשר. "את מיועדת לויקטור בן דודך,

במשך שבועות לא יכולתי להירדם. לא אכלתי, לא שתיתי, רק שתקתי. באחד הימים, צדה עיני את שכנתנו הזקנה פורטונה, כשהיא כורעת במרכז החצר הפנימית בל ביתנו, ליד מיכל ענק, מלא בגחלים לוחשות ובקטורת. סביבה ישבו המקוננות של העיירה ושרו שירי קינה תוך בקשה מהשדים והרוחות להסיר ממני את הכישוף שדבק בי.

"קומי" ציוותה פורטונה ומשכה אותי למרכז החצר, "קומי והסתובבי שבע פעמים כדי שהדיבוק יסתלק מגופך". היא גררה אותי מסביב למיכל הקטורת וקולותיהן של הנשים המקוננות ביקעו את עור התוף שלי, נפלתי ארצה מייללת ובוכה כמו אישה שזה עתה נאנסה ומתוך האפלה שאפפה אותי שמעתי את קולה של פורטונה.

"יופי יופי", תוציאי את כל השדים והרוחות מתוכך. תתנקי מהדיבוק כדי שתוכלי להתחתן עם ויקטור, החתן היפה שלך".

בתום הטקס, כל המשתתפות נכנסו לבית הוריי והתיישבו סביב שולחן ערוך ועליו מכל טוב. דודתי, אמו של ויקטור, החתן המיועד לי שלפה קופסה מהודרת ומסרה לי גם אותה: "הנה שמלת הכלה שלך" אמרה, "היא עוברת מדור לדור ואת צריכה לשמור על הטוהר שלה".

פורטונה הזקנה הוסיפה: "אסור לך להראות אותה לאיש עד החופה, הטעימה בקול תקיף, "ואם רק תחשבי על מוריס תגרמי לכך שיתרחש אסון במשפחה".

בסיום הטקס שנכפה עלי, עליתי לחדרי, הוצאתי את שמלת הכלה הצמדתי אותה לגופי ועמדתי מול המראה ודמיינתי את עצמי צועדת לחופה עם מוריס אהובי. אז הידהד בראשי קולה של פורטונה הזקנה: "אסון גדול יתרחש במשפחה אם רק תפגשי או תחשבי על מוריס...".

לפתע, אמא נכנסה לחדר, נעמדה מולי וצרחת: "תורידי מיד את השמלה. את לא מבינה שזה מביא מזל רע ללבוש את השמלה לפני החופה?" צעקותיה של אמא התערבבו בקולות רמים שבקעו מן הקומה הראשונה. קבוצה של גברים חילקה הוראות בשפה זרה וקשה. קצינים גרמנים בחרו להפוך למפקדה דווקא את הבית שלנו. הם סובבו בחדרים, השליכו את כל חפצינו לחצר וציוו עלינו לעזוב מיד את הבית.

פשטתי מעליי במהירות את שמלת הכלה, קיפלתי אותה, ירדתי לקומה התחתונה ועליתי על העגלה שהוריי שכרו. בכל נקישת פרסה הלכתי והתרחקתי מהבית שבו גדלתי ומן האיש שאהבתי. בלילה, כאשר עצרנו לנוח מהדרך ההררית, נעלם העגלון אל תוך החשיכה ואיתו הכסף והתכשיטים שאבא ואמא הצליחו להבריח מפני הגרמנים. גם את שמלת הכלה שלי לקח עימו. אסור היה לי למדוד אותה!, הכתה בי המחשבה, כמה שאמא והזקנה פורטונה צדקו. אכן הבאתי עלינו מזל רע.

אחי הבכור בנימין, לא ויתר לעגלון המושחת. הוא רדף אחריו עד שהשיג אותו וכעבור שעותיים חזר פצוע, מדמם, צולע, אבל שמלת הכלה הייתה בידיו.

אמא, שמעולם לא חשפה טפח מגופה, קרעה את תחתית שמלתה ובעזרת רצועת הבד משובר השמלה הפרחונית, חבשה את רגלו המדממת של בנימין. זו הייתה גם הפעם הראשונה שראיתי את אבא בוכה, הוא חלץ את נעליו, הסיר את הגרביים ופרם מהם את החוטים, קשר והידק בהם את החבישה כדי לעצור את הדימום.

המשכנו ללכת ביערות ובשדות, בקור המקפיא, רעבים וצמאים. שמונת האחים הקטנים שלי בכו וביקשו לנוח, לשתות, לאכול. הוריי סירבו. היה עלינו להתרחק מאזור הכיבוש הגרמני ולמצוא רופא לאחי הפצוע. לאחר כמה ימים, הגענו מותשים לבית משפחתו של ויקטור, חתני, בעיר נאבל שבמערב תוניסיה ושם קרס אחי בנימין ומת מפצעיו.

אֶבֶל נפל על שתי המשפחות ואני התייסרתי. אני הרגתי את אחי. אני הרוצחת! רגשות אשם הציפו אותי, לא רציתי עוד להתחתן.

"חתונה לא מבטלים. נחכה חודש ונערוך חופה צנועה", אמר אבא.

עכשיו הרגשתי שאני חייבת להישמע לאבא פן יקרה אסון נוסף. לאחר חודש נערכה חופה קטנה, צנועה ואני סירבתי בתוקף ללבוש את שמלת הכלה. לא הייתי מסוגלת להביט או לגעת במלבוש שהביא אסון על המשפחה ועל אחי האהוב.

מאז, בכל שנה, ביום האזכרה של אחי בנימין, נהגתי להיכנס לחדר ולנעול את הדלת. הוצאתי את השמלה מתוך שקית רקומה שבה היו מונחים הטלית והתפילין שלו, עמדתי מול מראה כששמלת הכלה פרושה על גופי, ודמיינתי את בנימין העטוף בטלית מלווה אותי לחופה.

בקשתי האחרונה היא להיקבר עם שמלת הכלה והטלית של בנימין.

אמא קיפלה את המכתב, הכניסה אותו לאלבום המשפחתי, כרוך בין שני עמודים. התחבקנו כולנו ואבא החל בסידורי הלוויה.